

Trybunał Konstytucyjny
Al. Jana Christiana Szuchla 12a
00-918 Warszawa

Skarżący: A. sp. j.

reprezentowana przez radcę prawnego
Jerzego Bieluka,
wpisanego na listę Radców Prawnych prowadzoną przez
Okręgową Izbę Radców Prawnych w Białymstoku
pod nr Bł – 447
adres kancelarii (adres do doręczeń)
Kancelaria Radców Prawnych Bieluk i Partnerzy
ul. Warszawska 107 lok. 3
15-201 Białystok

Uczestnik: Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

Orzeczenie naruszające konstytucyjne prawa strony skarżącej:

Wyrok Sądu Apelacyjnego w B. Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych z dnia grudnia 2015 r., sygn. akt
, doręczony wraz z uzasadnieniem
pełnomocnikowi strony skarżącej w dniu 11 grudnia 2015 r.,
od którego w dniu lutego 2016 r. została złożona skarga
kasacyjna.

Skarga konstytucyjna

o stwierdzenie niezgodności art. 8 ust. 2a *in fine* w związku z art. 4 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych z Konstytucją w zakresie w jakim nakłada na podmiot będący pracodawcą obowiązek uiszczenia składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne od wynagrodzeń, jakie pracownicy tego podmiotu uzyskują na podstawie umów cywilnoprawnych, zawartych z podmiotem trzecim.

W imieniu skarżącego, pełnomocnictwo w załączeniu, wnoszę o stwierdzenie, że:
- art. 8 ust. 2a *in fine* ustawy z dnia 13.10.1998 r., o systemie ubezpieczeń społecznych¹
(zwanej dalej ustawą systemową) w związku z art. 4 pkt 2 lit. a) ustawy systemowej w zakresie w
jakim nakładają na pracodawcę obowiązek uiszczenia składek na obowiązkowe ubezpieczenia
społeczne od wynagrodzenia, jakie pracownik tego pracodawcy uzyskuje jako zleceniobiorca z tytułu
umowy zlecenia zawartej z podmiotem trzecim, przy zaistnieniu tzw. "trójkąta umów"² są niezgodne
z:

¹ Tekst jednolity: Dz.U. Nr 1442, z 2013 r., z późn. zm.

² Określenie "trójkąta umów" będzie używane w dalszej części skargi konstytucyjnej jako opis sytuacji faktycznej, o której mowa w art. 8 ust. 2a *in fine* ustawy systemowej tj. sytuacji, w której pracownik jednego podmiotu (pozostający z nim w stosunku pracy), zawiera umowę cywilnoprawną z podmiotem trzecim

- art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, w związku z art. 2 Konstytucji.
- art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji,

Jednocześnie wnoszę o:

- zasądzenie kosztów postępowania na rzecz skarżącego według norm przepisanych

I. Stan faktyczny sprawy – wydane rozstrzygnięcia, wyczerpanie drogi zaskarżenia.

Dnia 03.2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B wydał decyzję
Nr , znak , doręczoną dnia 4.04.2013 r., w
przedmiocie stwierdzenia, że:

- 1) A s.j. za okres 10/2008 do 12/2009 jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne z tytułu umowy zlecenia zawartej między G D i H
- 2) podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, za G D jako pracownika, w miesiącach w których osiągnął przychód z tytułu zawartej umowy zlecenia określa załącznik stanowiący integralną część decyzji.

Decyzja została wydana w związku z kontrolą przeprowadzoną w okresie od 09.2012 r. do 10.2012 r. w A sp. j. w B oraz w związku z kontrolą przeprowadzoną w okresie od 08.2012 – 09.2012 u A G , prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą H . Z ustaleń kontroli wynikało, że pracownicy spółki jawnej, miały zawarte umowy zlecenia z A G , przy czym zakres czasowy umowy o pracę i umowy zlecenia zasadniczo pokrywały się. Z tytułu umów zlecenia A G zgłaszał zleceniobiorców jedynie do ubezpieczenia zdrowotnego. Organ kontrolny uznał, że z uwagi na fakt współpracy pomiędzy spółką jawną i A G należy przyjąć, że zleceniobiorcy A G świadczyli pracę na rzecz spółki jawnej i w związku z powyższym na mocy art. 8 ust. 2a spółka jawna jest płatnikiem z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych zleceniobiorcy (będącego jednocześnie jej pracownikiem) i zobowiązana jest do uiszczenia określonych w decyzji składek z tego tytułu.

Dnia 04.2013 r. A sp. j. w B przez swojego pełnomocnika wniosła odwołanie od powyżej wskazanej decyzji do Sądu Okręgowego w B

Wyrokiem z dnia lutego 2014 r.. Sąd Okręgowy w B Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w pkt I w ten sposób, że ustalił, iż A spółka jawna w Białymstoku nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne G D za grudzień 2009 r., zaś w pozostałym zakresie oddalił odwołanie.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosły obie strony postępowania.

Sąd Apelacyjny w B . wyrokiem z dnia października 2014 r. uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, z uwagi na okoliczność, iż w ocenie Sądu II instancji w przedmiotowej sprawie wystąpiła nieważność postępowania. Sad Apelacyjny uznał, iż brak skutecznego doręczenia zawiadomień G D stanowi uchybienie procesowe,

---

(pozostaje z nim w stosunku cywilnoprawnym), a czynności wykonywane w ramach umowy cywilnoprawnej są faktycznie wykonywane na rzecz pracodawcy.

którego skutkiem jest pozbawienie uczestnika możliwości obrony jego praw i w konsekwencji nieważność postępowania.

Sąd Okręgowy w B po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia lutego 2015 r. (sygn. akt):

- 1) oddalił odwołanie,
- 2) zasądził od A spółki jawnej w B na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B tytułem kosztów zastępstwa procesowego, zł
- 3) zasądził od A spółki jawnej w B na rzecz adw. Joanny Zaręba tytułem wynagrodzenia za pełnienie funkcji kuratora nieznanego z miejsca pobytu G D kwotę zł powiększoną o należny podatek od towarów i usług.

Sąd Okręgowy, uzasadniając swoje rozstrzygnięcie wskazał, że:

1. Zdecydowana większość okoliczności faktycznych była bezsporna. H A G, będąca agentem A sp. j., zawarła z ubezpieczonym cywilnoprawną umowę zlecenia, na mocy której powierzyła, a zleceniobiorca (pracownik spółki A) zobowiązał się do pracy na stanowisku wskazanym ustnie przez zleceniodawcę.

2. Okoliczności faktyczne sprawy wskazują na zaistnienie zdarzenia, o jakim mowa w art. 8 ust. 2a *in fine* ustawy systemowej, w związku z powyższym skarżąca jest płatnikiem składek za okres wskazany w umowie z tytułu umowy zlecenia zawartej pomiędzy zainteresowanymi, w okresie wskazanym w decyzji.

3. Definicja pracownika w prawie ubezpieczeń społecznych zawarta w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest definicją szerszą, niż pojęcie pracownika obowiązujące na gruncie prawa pracy.

4. Umowa zlecenia zawarta pomiędzy zainteresowanymi stanowi tytuł ubezpieczeniowy, zaś przychody uzyskane przez zainteresowanego zleceniobiorcę w związku z wykonywaniem usług w oparciu o tą umowę podlegają **oskładkowaniu na zasadach dotyczących pracowników**. W związku z tym osoba ta podlega **obowiązkowi zgłoszenia** do wymienionych ubezpieczeń społecznych.

5. Obowiązek ten obciąża płatnika składek (art. 36 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), **czyli pracodawcę, na którego rzecz pracownik wykonuje pracę w ramach umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią** (tak też Sąd Najwyższy w uzasadnieniu przytoczonej wyżej uchwały wydanej w sprawie II UZP 6/09).

Powyższy wyrok został **zaskarżony w całości apelacją** wniesioną przez skarżącą w dniu .06.2014 r., w której podniesiono szereg zarzutów zarówno natury procesowej jak i materialnej.

Wyrokiem z dnia grudnia 2015 r., sygn. akt Sąd Apelacyjny w B

Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację w całości, obciążając skarżącą kosztami procesowymi. Wyrok Sąd Apelacyjny wraz z uzasadnieniem został doręczony stronie skarżącej w dniu 11 grudnia 2015 r.

W dniu lutego 2016 r. została złożona skarga kasacyjna. W dniu składania niniejszej skargi konstytucyjnej strona skarżąca nie otrzymała jeszcze rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego w przedmiocie złożenia skargi kasacyjnej.

W tym stanie rzeczy skarżąca wyczerpała przysługujące jej środki zaskarżenia.

II. Wskazanie naruszonych podmiotowych praw i wolności

1. W ocenie skarżącego wydany przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku naruszył **podstawowe prawo konstytucyjne jakim jest prawo do ochrony własności**, wyrażone w art. 64 ust. 1 Konstytucji, **poprzez nałożenie na skarżącą obowiązku**

publicznoprawnego tj. obowiązku obliczenia i uiszczenia składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne od wynagrodzeń, jakie pracownik otrzymał od podmiotu trzeciego, z tytułu realizacji zawartej z tym podmiotem trzecim umowy zlecenia, z **naruszeniem zasady wprowadzania ograniczenia prawa własności jedynie w drodze ustawy (art. 31 ust. 3 Konstytucji) w związku z zasadą dostatecznej określoności przepisów prawa oraz zasadą ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji)**. W ocenie skarżącej zasady te mają istotne znaczenie przy ustanawianiu granic ingerencji ustawodawcy w prawo własności.

2. W ocenie skarżącego wydany przez Sąd Apelacyjny w B. naruszył **podstawowe prawo konstytucyjne jakim jest prawo do równego traktowania (wyrażone w art. 32 ust. 1 Konstytucji), prawo do równej ochrony własności (wyrażone w art. 64 ust. 2 Konstytucji), poprzez zróżnicowanie sytuacji prawnej pracodawców i zleceniodawców w przypadku, gdy korzystają oni w podobnym zakresie z pracy wykonywanej przez pracownika, będącego jednocześnie zleceniobiorcą w przypadku zaistnienia konstrukcji „trójkąta umów” a także poprzez uprzywilejowanie pozycji zleceniodawców w przypadku zaistnienia konstrukcji „trójkąta umów”.**

III. Uzasadnienie

Ad. 1.

Skarżąca na podstawie wydanego orzeczenia została zobowiązana do uszczuplenia swojego majątku (zapłacenia określonej kwoty na rzecz Skarbu Państwa – Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w B.), w związku z obowiązkiem pokrycia obciążeń publicznoprawnych (składek z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych), na podstawie normy prawnej, której treść została skonstruowana w sposób naruszający zasadę dostatecznej określoności przepisów prawa (art. 2 Konstytucji), w drodze dokonanej wykładni przez Sąd Najwyższy³.

Z treści art. 2 Konstytucji ustanawiającego zasadę demokratycznego państwa prawnego wprowadzona została zasada dostatecznej określoności i stabilności unormowań prawnych.⁴ Zgodnie z rozumieniem powyższej zasady obywatele, którzy są adresatami danej normy prawnej mają prawo oczekiwać „(...) jej czytelności, przejrzystości, poszanowania zasad systemowych, a także nierozmijania się jej skutków z intencjami prawodawcy.”⁵

W ocenie skarżącego, przyjęta aktualnie powszechna wykładnia skarżonej regulacji, narusza każdy ze wskazany powyżej elementów.

O braku czytelności i przejrzystości zaskarżonej normy prawnej świadczy przede wszystkim konieczność wyinterpretowania pojęcia płatnika na podstawie regulacji prawnej (art. 8 ust. 2a ustawy systemowe), która w ogóle nie odnosi się do pojęcia płatnik. Co więcej dokonana wykładnia narusza zasady techniki prawodawczej. Pojęcie płatnika składek zostało bowiem określone w ustawie

³ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., sygn. akt II UZP 6/09.

⁴ *Proces prawotwórczy w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Wypowiedzi Trybunału dotyczące zagadnień związanych z procesem legislacyjnym*. Opracowanie Biura Trybunału Konstytucyjnego. Wydanie trzynaste. str. 58.

⁵ *Ibidem*, str. 60.

systemowej w treści rozbudowanego art. 4, w pkt. 2 tegoż artykułu, który wskazuje jak należy rozumieć użyte w ustawie określenia. Artykuł ten został umieszczony przez ustawodawcę w rozdziale 1 ustawy, zatytułowanym „Przepisy ogólne”. Zgodnie zatem z wykładnią systemową pojęcie płatnika winno być stosowane do pozostałych regulacji ustawowych, powołujących się na nie, bez konieczności dodatkowego interpretowania jego znaczenia. Brzmienia art. 4 pkt. 2 oraz jego umiejscowienie w ustawie nakazują przyjąć, że jest to przepis definiujący pojęcie płatnika składek.

Zgodnie z treścią § 151 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20.06.2002 r., w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”⁶ definicję formułuje się tak, aby wskazywała w sposób niebudzący wątpliwości, że odnosi się do znaczenia określeń, w szczególności nadaje się jej postać „określenie „a” oznacza przedmioty „b” albo określenie „a” znaczy tyle co wyrażenia „b””, z kolei § 153 pkt. 1 w/w rozporządzenia wskazuje, że definicję zakresową (wyliczającą elementy składowe zakresu) formułuje się w jednym przepisie prawnym i obejmuje się nią cały zakres definiowanego pojęcia. Sformułowanie zawarte w art. 4 ustawy systemowej: „użyte w ustawie określenia oznaczają” spełnia wyżej wymienione wymagania przepisu definiującego, a zatem należy przyjąć, że ustawa systemowa definiuje pojęcie płatnika.

Art. 8 ust. 2a ustawy systemowej został zamieszczony w rozdziale 2 ustawy, zatytułowanym „Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym”. Opisuje on zatem - przy uwzględnieniu wykładni systemowej - stany faktyczne, w jakich określony podmiot (pracownik, zleceniobiorca, wykonawca usług na podstawie umów cywilnoprawnych) podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i jednocześnie wskazuje na jakich zasadach jest objęty ubezpieczeniom społecznym. Nie stanowi on regulacji definiującej pojęcie płatnika.

Zaskarżona regulacja narusza również konieczność precyzowania przepisów „(...) w sposób logiczny i konsekwentny, z poszanowaniem zasad ogólnosystemowych oraz z zachowaniem aksjologicznych standardów. Niezgodne z tą zasadą będzie więc wprowadzenie do obrotu prawnego przepisów (nawet gdy celowość przepisów mogłaby się wydawać słuszną), które tworzą regulacje prawne niekonsekwentne i niedające się wytłumaczyć w zgodzie z innymi przepisami prawa.”⁷ Odnosząc powyższe twierdzenie do analizowanej sprawy wskazać należy, że przyjęta wykładnia zaskarżonej regulacji całkowicie pomija definicję przychodu, zawartą w ustawie z dnia 26.07.1996 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych⁸ (zwaną dalej ustawą podatkową), przy jednoczesnym powoływaniu się na tą definicję w regulacji art. 18 ust. 1 ustawy systemowej. Zgodnie z treścią art. 18 ust. 1 ustawy systemowej podstawą wymiaru składek jest przychód, rozumiany zgodnie z przepisami ustawy podatkowej. Szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek określa Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r., w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i emerytalne⁹, które w treści § 1 powtarza powyższą zasadę, jednocześnie uszczegóławiając, że chodzi o przychód **osiągany przez pracownika u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy**. Powyższy zwrot wskazuje jednoznacznie, że chodzi o przychód, jaki pracownik osiągnął, a zatem i otrzymał od określonego pracodawcy (zwrot „osiągany (...) u pracodawcy”). Co więcej jest to przychód osiągnięty w ramach stosunku pracy, a nie w związku z tym stosunkiem, czy też obok tego stosunku.

⁶ Dz. U. Nr 100, poz. 908 z 2002 r.

⁷ Proces prawotwórczy w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Wypowiedzi Trybunału dotyczące zagadnień związanych z procesem legislacyjnym. Opracowanie biura Trybunału Konstytucyjnego. Wydanie trzynaste. str. 64.

⁸ Tekst jednolity: Dz. U. Nr . 361 z 2012 r., z późn. zm.

⁹ Dz. U. Nr 161, poz. 1106, 1998 r.

Przepisy ustawy systemowej nie pozostawiają więc wątpliwości o jaki przychód chodzi oraz nie wskazują na możliwość „oderwania” pojęcia przychodu od stron stosunku prawnego w ramach którego przychód ten powstaje. Tym bardziej, że zgodnie z treścią art. 17 ust. 1 i 2 ustawy systemowej, w którym określono podstawowe obowiązki płatnika składek, jakimi są obliczenie, potrącenia (w części finansowanej przez ubezpieczonego) i opłacenia składek. Stosownie do powyższego trudno uznać za zasadne stanowisko, że płatnikiem, a zatem podmiotem zobowiązanym do poniesienia tych obciążeń, jest pracodawca również w zakresie przychodu, który nie został osiągnięty "u niego".

Naruszeniem omawianej zasady może być również nałożenie na adresata normy prawnej obowiązku, który jest niewykonalny¹⁰. Zakładając, że adresatem normy prawnej wyinterpretowanej z treści art. 8 ust. 2a *in fine* ustawy systemowej jest pracodawca w przypadku zaistnienia „trójkąta umów”, w doktrynie rozważany był problem praktycznego wykonania tych obowiązków¹¹, przy czym uwypuklono brak możliwości ich realizacji. Doktryna podkreśla brak możliwości faktycznego wykonania tych obowiązków m.in. z uwagi na trudności w pozyskaniu informacji o wysokości kwoty, jaką należy "uwzględnić" w podstawie wymiaru składek, na brak faktycznej wypłaty wynagrodzenia z umów zlecenia przez pracodawcę, a w konsekwencji brak możliwości potrącenia z tego wynagrodzenia części składek finansowanych przez ubezpieczonych¹². W orzecznictwie podjęto polemikę z tym stanowiskiem¹³ odwołując się do treści uchwały składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., sygn. akt III UZP 6/09, w której Sąd wskazał, że ponieważ płatnik jedynie "uwzględni" wysokość wynagrodzenia z umów cywilnoprawnych w podstawie wymiaru składek pracownika przy zaistnieniu "trójkąta umów", "*to pracodawca może dokonać potrącenia ze środków pracownika uzyskanych u niego.*" Potrącenie takie nie jest jednak w praktyce możliwe z uwagi na ochronę wynagrodzenia przewidzianą w przepisach prawa pracy, które gwarantują pracownikowi otrzymanie wynagrodzenia za pracę wykonaną, w umówionej wysokości. W skrajnym przypadku mogłoby dojść do sytuacji, w której pracownik nie otrzymałby żadnego wynagrodzenia (a zatem również minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 87¹ kodeksu pracy) za wykonywanie obowiązków pracowniczych, ponieważ wysokość składek społecznych w części finansowanej przez ubezpieczonego, z tytułu uwzględnienia w ich podstawie wynagrodzenia z umowy zlecenia ustalonego na poziomie np. 4-krotnie wyższym niż wynagrodzenie z umowy o pracę, stanowiła by większą kwotę niż wynagrodzenie netto z umowy o pracę.

Z treści art. 2 Konstytucji wynika również zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa¹⁴ (zasada lojalności państwa wobec obywatela). Zgodnie z powyższą zasadą prawo winno być stanowione w taki sposób, aby obywatel „(...) mógł układać swoje sprawy ufając, że nie narazi się na skutki prawne, których nie mógł przewidzieć w czasie podejmowania decyzji.”¹⁵ W analizowanej sprawie skarżąca, jako pracodawca zatrudniała swoich pracowników

¹⁰ *Proces prawotwórczy w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Wypowiedzi Trybunału dotyczące zagadnień związanych z procesem legislacyjnym. Opracowanie Biura Trybunału Konstytucyjnego. Wydanie trzynaste. str. 72*

¹¹ Tak: "Konstrukcja uznania za pracownika w prawie ubezpieczenia społecznego", I. Jędrasik -Jankowska, w: *Praca i Zabezpieczenia społeczne 8/2011*; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., sygn. akt III UK 22/11.

¹² Tak: "Konstrukcja uznania za pracownika w prawie ubezpieczenia społecznego", I. Jędrasik -Jankowska, w: *Praca i Zabezpieczenia społeczne 8/2011*.

¹³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., sygn. akt III UK 22/11.

¹⁴ T. Liszcz, *Zasady orzekania przez Trybunał Konstytucyjny w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych*, *Ubezpieczenia społeczne. Teoria i praktyka*, str. 11.

¹⁵ *Ibidem*.

będąc w przeświadczeniu, że wykonuje wszelkie ciężące na niej zobowiązania publicznoprawne w zakresie obowiązku odprowadzenia należnych składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu umów o pracę. Skarżąca nie miała obowiązku uzyskiwać od pracowników oświadczeń w zakresie wiążących ich z podmiotami trzecimi umów cywilnoprawnych. Co więcej, nie miała możliwości kształtowania treści tych umów, w szczególności w zakresie wysokości uzyskiwanego na ich podstawie wynagrodzenia. Przyjęta wykładnia zaskarżonej regulacji powoduje natomiast, że skarżąca zobowiązana jest do poniesienia kosztów, na wysokość których nie miała realnego wpływu. Zatem wysokość obciążeń publicznoprawnych, jakie ustawodawca nakłada na jeden podmiot kształtowana jest przez zupełnie inne podmioty, w treści stosunku prawnego, w powstaniu którego nie uczestniczy zobowiązany podmiot. Można by postawić tezę, że prawo własności zostaje *de facto* ograniczone nie w drodze ustawy (działalności ustawodawcy), a w drodze działań podmiotów trzecich (zleceniodawców zawierających bez wiedzy pracodawcy umowy zlecenia z jego pracownikami).

W tym miejscu skarżąca wskazuje jakie konsekwencje wynikają z wydania zaskarżonego orzeczenia w oparciu o niekonstytucyjne normy prawne:

1) pracodawca, który nie wypłacił określonego przychodu (ani nie pozostawił go do dyspozycji) ubezpieczonego, zobowiązany jest do jego uwzględnienia w podstawie wymiaru składek, mimo iż może nawet nie wiedzieć, że taki przychód istnieje (ani zleceniodawca, ani zleceniobiorca, ani też pracownik, który jest zleceniobiorcą podmiotu trzeciego nie mają prawnego obowiązku informowania o powyższym pracodawcy), a także w sytuacji gdy zleceniodawca nie wypłacił faktycznie wynagrodzenia z umowy zlecenia,

2) pracodawca zobowiązany jest do uwzględnienia przychodu (o ile ostatecznie ustali jego istnienie oraz wysokość) z tytułu umów cywilnoprawnych, mimo iż nie miał faktycznego wpływu na wysokość wynagrodzenia z umów cywilnoprawnych, a zatem nie miał możliwości "skalkulowania" kosztów wynikających z "oskładkowania" tych umów.

3) pracodawca zobowiązany będzie do zapłaty składek również w części finansowanej przez ubezpieczonego, w przypadku gdy:

a) ubezpieczony nie pozostaje już z pracodawcą w stosunku pracy i pracodawca nie ma możliwości potrącenia tych składek ze środków ubezpieczonego¹⁶,

b) wysokość obciążeń składkowych związanych z przychodem z umów cywilnoprawnych będzie wyższa niż wynagrodzenie netto pracownika, a w skrajnych przypadkach może przekroczyć wysokość wynagrodzenia uzyskiwanego przez pracownika od pracodawcy w ramach stosunku pracy.¹⁷

Zaskarżona regulacja – a w zasadzie przyjęta jej wykładnia zapoczątkowana uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., sygn. akt II UZP 6/09 – nie spełnia również wymogu

¹⁶ Skarżąca podważa jednak zasadność przyjętego przez Sąd Najwyższy rozwiązania pozwalającego na potrącenie składek należnych z tytułu umów cywilnoprawnych świadczonych w warunkach "trójkąta umów" ze środków, jakie uzyskuje pracownik u pracodawcy w ramach stosunku pracy.

¹⁷ Taki stan faktyczny zaistnieje w przypadku, gdy na podstawie umowy o pracę pracownik zarabia minimalną kwotę wynagrodzenia brutto tj. 1680 zł, a z tytułu umów cywilnoprawnych zawartych w warunkach art. 8 ust. 2a *in fine* osiągnął przychód w wysokości np. 7.000 zł brutto. Trudno uznać za zasadne w takim przypadku pomniejszenie wynagrodzenia do "0" lub też powstanie po stronie pracownika długu w stosunku do pracodawcy z tytułu sfinansowania części składek.

nirozmiijania się skutków regulacji z intencjami prawodawcy. Innymi słowy przepisy powinny być tak interpretowane, aby został w nich uwzględniony cel jaki towarzyszył prawodawcy przy ich tworzeniu. W tym miejscu należy wskazać, że art. 8 ust. 2a ustawy został dodany przez art. 1 pkt. 4 lit. b ustawy z dnia 23.12.1999 r. (Dz. U. z 1999 r., Nr 110, poz. 1256) i miał na celu objęcie pracowników wykonujących dodatkowo świadczenia na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych ze swoim pracodawcą lub z podmiotem trzecim, ale na rzecz swojego pracodawcy, bezwzględny tytułem ubezpieczeń tj. tytułem pracowniczym¹⁸. W treści uzasadnienia projektu zmian ustawy systemowej wskazano, że celem nowelizacji jest m.in. „objęcie obowiązkiem opłacania składek na ubezpieczenia przychodów z umów zlecenia i o zawartych z tym samym pracodawcą”. Poprawka zwana *lex Manicki*, tj. wskazanie, że za pracownika uważa się także osobę, która na podstawie umów cywilnoprawnych wykonuje pracę na rzecz swojego pracodawcy, miała na celu zwiększenie rodzaju umów, których wykonywania podlegało by obowiązkowym ubezpieczeniom. Jednak w treści uzasadnienia zarówno projektu zmian, jak i następnie uchwalonej ustawy **nie wskazywano, że celem ustawodawcy było nałożenie na pracodawcę dodatkowych zobowiązań z tytułu opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne od przychodów, jakie jego pracownicy uzyskują poza stosunkiem pracy.** Zatem ustawodawca nie miał na celu rozszerzenia pojęcia płatnika (które to pojęcie zostało przez niego zdefiniowane w art. 4 pkt. 2 ustawy systemowej), a taka wykładnia została przyjęta w zaskarżonym orzeczeniu.

Ad. 2

Z zasady równości wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa znajdujących się w takiej samej lub zbliżonej sytuacji, mającej istotne znaczenie dla porównania ich sytuacji prawnej. Jednocześnie w treści art. 64 ust. 2 Konstytucji ustawodawca wskazał, że na gruncie zasady równej ochrony praw majątkowych wspólną cechą istotną podmiotów porównywalnych jest bycie: właścicielem, spadkodawcą, spadkobiercą albo podmiotem z tytułu innego prawa majątkowego. W analizowanej sprawie cechą taką jest bycie właścicielem środków pieniężnych (ewentualnie innych przedmiotów prawa własności), których wielkość zostaje uszczuplona jedynie w odniesieniu do pracodawcy. Zleceniodawca, mimo że odnosi korzyści z wykonywania pracy przez zleceniobiorców (będących jednocześnie pracownikami pracodawcy) np. poprzez uzyskiwanie wynagrodzenia od podmiotów na rzecz których świadczy usługi, nie jest zobowiązany do poniesienia kosztów związanych z tymi korzyściami. Co więcej – korzysta on ze specyficznego zwolnienia jakie ustawodawca wprowadził w treści art. 9 ust. 1 ustawy systemowej tj. nie jest zobowiązany do odprowadzania obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne ponieważ jego zleceniobiorca pozostaje w stosunku pracy z innym podmiotem. Art. 9 ustawy systemowej reguluje bowiem instytucję zbiegu tytułów objęcia ubezpieczeniami społecznymi i określa w jaki sposób ten zbieg przekłada się na zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułów bezwzględnych i ogólnych¹⁹.

Przy przyjęciu dotychczasowej wykładni zaskarżonych przepisów dochodzi do sytuacji, w której ustawodawca najpierw przyznaje określoną ulgę jednemu podmiotowi (zleceniodawcy, w przypadku gdy zawiera on umowy cywilne z osobami pozostającymi w stosunku pracy), a następnie

¹⁸ Tak: Uzasadnienie projektu, Druk nr 1480, z dnia 29.10.1999 r., RM 10-136-90.

¹⁹ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2013 r., sygn. akt I UK 484/12, publ. OSNP z 2013, nr 23-24, poz. 282.

„cofa” tą ulgę ale nakładając ją na podmiot, który wcześniej z niej nie skorzystał. Takie działanie ustawodawcy narusza wskazane powyżej zasady.

Tym samym ustawodawca różnicuje ochronę majątkowych praw podobnych pracodawców i zleceniodawców, nakładając na tych pierwszych zobowiązania na których wysokość, a nawet powstanie, nie mieli realnego wpływu.

Zróznicowanie sytuacji prawnej pracodawców i zleceniodawców z uwagi na formę prawną umów, na podstawie których uzyskują oni efekty pracy swoich pracowników lub zleceniobiorców, nie jest konstytucyjnie uzasadnione.

Po pierwsze nie można jej uzasadnić z uwagi na cel regulacji tj. „objęcie obowiązkiem opłacania składek na ubezpieczenia przychodów z umów zlecenia i o zawartych z tym samym pracodawcą”. Poprawka zwana *lex Manicki*, miała na celu objęcie takim obowiązkiem również umów, o których mowa w art. 8 ust. 2a *in fine*. Jednak w treści uzasadnienia zarówno projektu zmian, jak i następnie uchwalonej ustawy nie wskazywano, że celem ustawodawcy było nałożenie na pracodawcę dodatkowych zobowiązań z tytułu opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne od przychodów, jakie jego pracownicy uzyskują poza stosunkiem pracy, przy jednoczesnym zwolnieniu ze wszelkich obowiązków z tym związanych zleceniodawców pozostających w sytuacji faktycznej „trójkąta umów”. Rozwiązaniem znajdującym oparcie w regulacji ustawowej byłoby przyjęcie, że płatnikiem składek z tytułu umów zlecenia w „trójkącie umów” jest zleceniodawca, który posiada wiedzę, czy jego zleceniobiorcy podlegają obowiązkowemu tytułowi ubezpieczeniowemu (przy zamiarze skorzystania ze zwolnienia umów zlecenia z obowiązkowego oskładkowania, zleceniodawca zobowiązany jest odebrać od zleceniobiorcy oświadczenie w zakresie podlegania obowiązkowemu tytułowi ubezpieczeń) i ma możliwość uzyskania wiedzy, czy jest to podmiot, na rzecz którego świadczy on usługi, ma możliwość wcześniejszego skalkulowania obciążeń składowych zarówno przy określaniu wysokości wynagrodzenia swoich zleceniobiorców, jak i przy negocjowaniu wartości kontraktu, jest podmiotem, który wypłaca faktycznie wynagrodzenie stanowiące przychód, będące podstawą składek i ma możliwość bieżącego potrącania części finansowanej przez zleceniobiorców z wynagrodzenia im wypłacanego.

Po drugie zaskarżona regulacja pozostaje w sprzeczności z treścią art. 18 ust. 1, ustawy systemowej, który definiuje pojęcie przychodu będącego podstawą obliczenia składek na ubezpieczenie społeczne, jako przychodu rozumianego zgodnie z przepisami ustawy podatkowej. Szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r., w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i emerytalne²⁰, które w treści § 1 powtarza powyższą zasadę, jednocześnie uszczegółowiając, że chodzi o przychód **osiągany przez pracownika u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy**. Powyższy zwrot wskazuje jednoznacznie, że chodzi o przychód, jaki pracownik osiągnął, a zatem i otrzymał od określonego pracodawcy (zwrot „osiągany (...) u pracodawcy”), a nie o wszelkiego rodzaju przychód, w tym przychód z umów cywilnoprawnych.

Po trzecie nałożone na pracodawcę, będącego w sytuacji faktycznej „trójkąta umów” zobowiązania publicznoprawne w zakresie obowiązków związanych z uiszczeniem składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzenia wynikającego z umów zlecenia zawartych z podmiotem

²⁰ Dz.U. Nr 161, poz. 1106, 1998 r.

trzecim stanowi rozwiązanie prawodawcze, które jest „nadmiernie” obciążające. Wykładnia zaskarżonej regulacji może doprowadzić do destabilizacji sytuacji finansowej pracodawcy, który korzysta z usług świadczonych przez podmioty trzecie. Pracodawca „wykupując” daną usługę nie wie w jakim zakresie jego kontrahent będzie ją świadczył samodzielnie, a w jakim korzystając z pomocy np. zleceńbiorców. Nawet w przypadku wprowadzenia np. w umowie współpracy zakazu zawierania umów zlecenia z pracownikami pracodawcy, to w przypadku złamania takiego zakazu (co nie jest wykluczone), Pracodawca zostałby obciążony fiskalnymi skutkami działań swojego kontrahenta. Odzyskanie ewentualne poniesionych w związku z tym wydatków może być niemożliwe z uwagi na takie zdarzenia prawna jak likwidacja danego podmiotu, przed wszczęciem kontroli ZUS, czy jego upadłość albo niewypłacalność.

Po czwarte obowiązek uiszczenia składek przez pracodawcę w sytuacji „trójkąta umów” jest *de facto* uzależniony od woli podmiotu trzeciego, któremu zawarcie umów zlecenia z pracownikami swojego kontrahenta „opłaca się” zatrudnienie tych właśnie pracowników z uwagi na regulację art. 9 ustawy systemowej. Co więcej podmiot ten nie ma interesu prawnego w informowaniu swojego kontrahenta o zawieraniu umów zlecenia z jego pracownikami, ponieważ niewątpliwie taka informacja wpływałaby na kształt, a przede wszystkim na wynagrodzenia kalkulowane pomiędzy tymi podmiotami. Tym samym wysokość zobowiązania publicznoprawnego jest kształtowana nie przez ustawodawcę, a przez adresatów norm ustawodawcy (wysokość składek uzależniona jest od wartości wypłaconych lub pozostawionych do dyspozycji środków pieniężnych zleceńbiorky).

W tym miejscu należy wskazać, że ustawa systemowa nie wymaga stosowania wykładni zaskarżonej regulacji w związku z koniecznością objęcia zleceńbiorców świadczących usługi w tzw. „trójkącie umów”, w sposób sprzeczny ze wskazanymi regulacjami Konstytucji. Treść art. 8 ust. 2a ustawy systemowej mówi jedynie o konieczności objęcia takiego zleceńbiorky zakresem ubezpieczeniowym takim jak pracownika. Płatnikiem składek w takim przypadku winien być ten podmiot, który ma realną możliwość (i zgodną z przepisami ustawy systemowej) zrealizowania tego obowiązku, a zatem zleceniodawca. Zleceniodawca, znając wysokość wynagrodzenia swojego zleceńbiorky, może wypełnić regulację art. 17 i 18 ust 1 ustawy systemowej tj. ustalić przychód zleceńbiorky, ustalić należne składki i je odprowadzić jako płatnik.

Instytucja uwzględnienia w podstawie wymiaru składek wynagrodzenia z umowy zlecenia, o której mowa w art. 18 ust. 1a dotyczy sytuacji, w której pracodawca zleca jednocześnie swojemu pracownikowi wykonywania na rzecz tego pracodawcy dodatkowych czynności.

Ustawa systemowa zawiera zatem rozwiązanie, które pozwala na objęcie zleceńbiorców pełnym ubezpieczeniem społecznym, bez konieczności stosowania wykładni w sposób sprzeczny z Konstytucją, w zakresie wskazanym powyżej.

Mając powyższe na uwadze niniejsza skarga konstytucyjna jest w pełni uzasadniona.

IV. Uzasadnienie zachowania terminu

Wyrok Sądu Apelacyjnego w B , Wydziału Pracy i Ubezpieczeń został doręczony pełnomocnikowi skarżącej w dniu 11 grudnia 2015 r., zatem 3-miesięczny termin na złożenie Skargi Konstytucyjnej upływa w dniu 11 marca 2016 r.

RAJONOWY SĄD
w Warszawie

dr para. Jerzy Bieluk

W załączeniu:

- 1) kopia pełnomocnictwa,
- 2) wydruk z KRS skarżącej,
- 3) kopia decyzji z dnia .03.2013 r., nr
- 4) odpis wyroku Sądu Okręgowego w B z dnia .02.2014 r., sygn. akt
- 5) odpis wyroku Sąd Apelacyjnego w B z dnia .10.2014 r., sygn. akt
- 6) odpis wyroku Sądu Okręgowego w B z dnia .02.2015 r., sygn. akt
- 7) odpis wyroku Sąd Apelacyjnego w B z dnia .12.2015 r., sygn. akt
- 8) kopia skargi kasacyjnej z dnia .02.2016 r.,
- 9) kopia artykułu "Konstrukcja uznania za pracownika w prawie ubezpieczenia społecznego", I. Jędrasik - Jankowska, w: Praca i Zabezpieczenia społeczne 8/2011,
- 10) cztery odpisy skargi konstytucyjnej wraz z kopiami załączników.